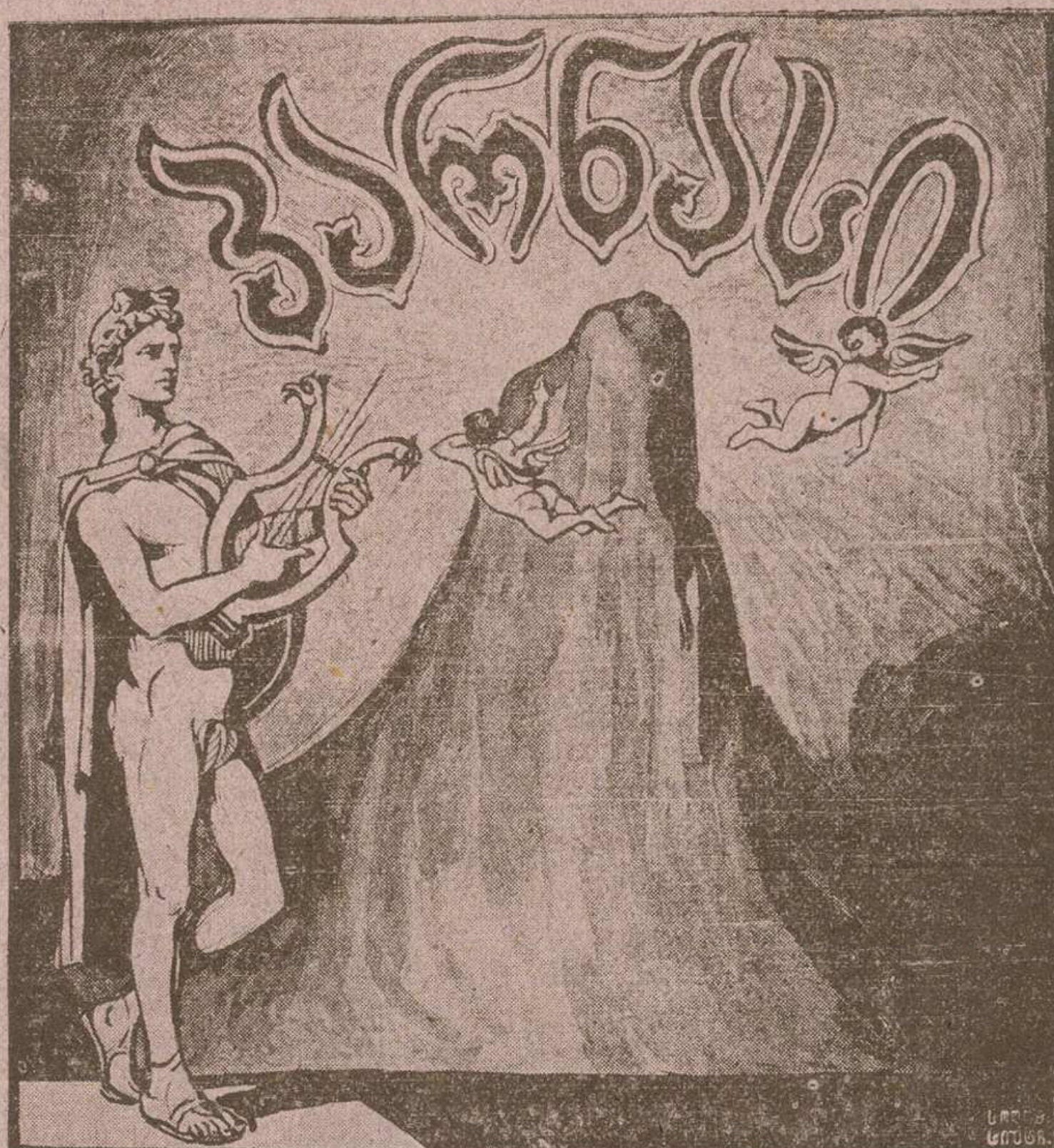

D. J. [Signature]

1920 6

28/11

888

მ ა რ ტ ი

№ 1

თ ბ ი ლ ი ს ი

1920

უ ნ ა ა რ ს ი:

წინასიტყვაობის ნაწყვეტი

ი. მკედლიშვილი

არჩილ მაჭავარიანი

პერკულეს ყანჩელი

ლენა პარნახელი

კ. რატიშვილი

ლ. ძიძიგური

ს. რუშაველი

აქილესი

Chale Romie

შალვა მეფანდურე

შალვა გომართელი

კ. გერგესელი

დ. ა.

გ—ი

მ. თოიძე

იისთვალეზა

უმანკო მსხვერპლი

საშობლოს!..

განშორებული სული

თებერვალში

აქ სად მოხველ?!?

კუბოსთან

ბუდუარში

ძვლის ფლეიტა

თეთრ დღეში

სიყვარულის მსხვერპლი

სილუეტები

ოსკარ უაილდი

შემოქმედების მძივები

ყდა

რედაქტორი—შალვა მეფანდურე

წინასიტყვაობის ნაწილები

ჩვენი თავისუფალი ერის შემოქმედების პარნასის მთა ჯერ კიდევ არ განცისკროვნებულა ისე, რომ ციალი შუქ-მფენი ცისკრისა მთელ მსოფლიოს უღიმოდეს. ეოლოსის ქნარი ჯერ კიდევ ისე მომხიბვლელად არ აქდერებულა, რომ ბგერა მისი, მომაჯადოებელი, მუზათა სათუთ ფერიებს ოქროს რკალად ავლებდეს ერის განახლებულ სულს...

ჩვენი ერის პარნასი ბინდით არის მოცული!..

მწუხრის ზეწარი ჯერ კიდევ სულს უმძიმებს ახალ აზრს, ახალ აღმაფრენას, შავი აჩრდილები კიდევ აფრთხობს მორცხვს, მაგრამ ამაყ ძახილს შემოქმედებისას...

და ამ მწუხრის ქაშს, ქაშს, როცა ბინდი ჰფარავს არემარეს, ნუ თუ გამოჩნდება ისეთი ვინმე, რომელიც დაინახავს მკრთალს, მაგრამ გაბედულს სხივს და მას სიამის ღიმით არ მიეგებება?!

და სწორედ ჩვენი ჟურნალი ერთი ასეთი სხივთაგანია, რომელიც, ვით წმინდა სანთელი, ანთებულა რწმენით აღსავსე სულით, და ისე უერთდება საერთო სხივთა კონას. თუ ჩვენსკენ იქნება სიამის ღიმი, ჩვენ უფრო გაბედულად ვიტყვით ჩვენს სიტყვას, და თუ ამით მთლიან კრიალოსანს ვერ შევჰქმნით, მის შემადგენლობაში პატარა ნაწილად მაინც ავეკინძებით.

შშვენიერო, ლამაზო, ნაზო, იისთვალეა,
 მარად შენთან მდგომარეს, მითხარ რა მევალება?
 ბედმა ასე დაწერა: მარად თაყვანსა გცემდე
 და შენს პაგეს ვნატრობდე ჩემი სიკვდილის დღემდე.
 კაი ხანი გავიდა იმის შემდეგ, რაც მუხამ
 მკითხა: იისთვალეას რას მოსთხოვო, რას უხამ?
 მაგრამ რა ვქნა ლამაზო, ნაზო, იისთვალეა?
 მე არ ვიცი შენს გვერდით რა მსურს, რა მევალება!

ზეცამ შენზე მასწავლა: ეგ ის ვარსკვლავიო,
 რომელზედაც შენ გასჩნდი, ეთ მთვარეზე ღვიაო,
 რომელიც: თუ ჩაქრება იმას მოასწავებსო,
 რომ სიცოცხლე ჩაიკვამს შენზე ძაძას, შავებსო
 და რა გიყო ლამაზო, ნაზო, იისთვალეა?
 მე არ ვიცი შენს გვერდით რა მსურს, რა მევალება!

ვისაც შეუყვარდები და შენს ცეცხლიან თვალსა
 გადაატარებინებ იმის გულში ღრმა კვალსა,
 ან უნდა სულ გაჩუმდეს, ან აეკრას ცას, წეროს,
 ან და გრიშაშვილიური ლექსი უნდა დასწეროს.
 მე კი სულ სხვა წყლისა ვარ, სხვანაირი მაქვს ჩანგი,
 ჩანგი მარტოდ ნატარი, სიობღეში ნაეანგი
 და ეს, აბა მითხარი, რას აამებს შენს სახეს,
 სახეს მზეში გამოზრდილს მზესავით მოჩახჩახეს?...
 მაშ რა გიყო ლამაზო, ნაზო, იისთვალეა?
 მე არ ვიცი შენს გვერდით რა მსურს, რა მევალება!

შშვენიერო! ლამაზო! ნაზო! იისთვალეა!
 მარად შენთან მდგომარეს იცი რა მევალება?
 ამოვთხარო ეგ გული ბევრ გულთა სასაკლავო
 და იმ ამონათხარში ჩაეწვე, ჩავესაფლავო!

ღმერთთა სამეფოში ისმოდა რისხვა საშინელი...
ბრაზ-მორეული ზევსი საზარლად აბნევდა მუქარის ხმებს და მის შერ-
ხეულ თეთრ თმათაგან ეღვრა გამოჰკრთოდა ჯოჯოხეთურ გრგვინებით!..
თაუზარდაცემულ ეოლს აეშვა თაფხედი მონები, რომელთაც აეგორე-
ბინათ ქარიშხლის ზუზუნში ზღვის გორები და ჩანთქვას უპირებდნენ
გარემოს...

შეშინებულ ქალ-ღმერთთა მზიარული ღიმილი, შიშის ნაოქებით შე-
ცვლილიყო მათ სახეზე, თხელ ტანსაცმელს ქარი ბრაზით უხევდა და
ატიტვლებდა ქალწულთ.

შშფოთავი ზევსი კი ხმა მაღლა გაჰკიოდა შეათასჯერ:

— ცეცხლი!.. ცეცხლი!..

ბნელის რიდე ჩამოჰფარვოდა აპოლონის ტაძარს... მის მცველნი გა-
ყინულიყვნენ ერთ ადგილს გაუგებრობაში...

სახე შიმკრთალი დარაჯი ქალ-ღმერთი კი აღშფოთებით შეჰყურებდა
საკურთხეველზე ღვთიურ ცეცხლს, რომელიც ნელდებოდა და ბნელი
ეხვეოდა ტაძრის სვეტებს...

მას უკვე ესმოდა მორეული რისხვა ღმერთების და უნებლიედ ლოც-
ვის ბუტბუტი უკოცნიდა მკრთალ ბაგეებს...

რა ექნა-საბრალოს, როდესაც შესაწირავი გამოჰლეოდა და დედა-
მიწის გულს უარი ეთქვა კვლავ აღმოეცენებინა წითელი, უცოდველი
ვარდები ცეცხლის შესაწირავად?

ჩაქრებოდა ცეცხლი და დაიმსხვრეოდა ტაძარი ღმერთების სამლოც-
ველო!

ჩაქრებოდა ცეცხლი და ბნელი მოიცავდა ღმერთთა გულს და გონებას!
ტურფა ასულნი ველარ დაათრობდნენ ვერავის ვნებით და უკვე ჩამქ-
რალ ცეცხლს კვლავ ველარ აუხთებდნენ გულში... ამიტომ იყო, რომ
ზევსი უწყრებოდა დედამიწას, რომელსაც უარი ეთქვა კვლავ აღ-
მოეცენებინა წითელი, უცოდველი ვარდები ცეცხლის შესაწირავად.

და ჩამოსცივდა დარაჯ ქალ-ღმერთს უმანკო ცრემლი, თითქოს მის
თვალთ ფიალი გაესებულებო და ველარ იტევდა დაგროვილ მარგა-
ლიტებს...

ტიროდა დიდბანს...

თვითთელი წვეთი, მის ლაწვებს მოხვედრილი, ძირს ეცემოდა და ვარ-
დად ქცეული სურნელებას აბნევდა უნახესად.

და მოჰკრიბა დარაჯ-ქალ-ღმერთმა ვარდები, რომელიც მის ცრემლს
შეეძინა და საკურთხეველზე მიბნედილ ცეცხლს კრძალვით მიაყარა...
გაბრწყინდა...

მოიმატა ცეცხლმა და ტაძრის სიბნელე გაჰფანტა საზუდაზოდ...

განათებულ ტაძრის სიღრმეში კვლავ გაისმა უბილავ ქურუმთ დიდე-
ბის საგალობელი და ღმერთთა რისხვა შეიცვალა ზეიშად...

სამშობლოს!

ჰერკულეს ყანჩკელი

ცისფერ დაისში იყვავილა თეთრმა ოცნებამ,
რწმენის ფიალა დაიკალა ცეცხლის აღმურით,
დღის შავ კალთაში მოღლილ შანსის თეთრ გაოცებამ,
სხეულის თვალები აგიზილა კოცნა ქალურით.

დამსხვრეულ ძილში ტკბილი სიზმრის მაქცი ნიშნები,
გაყინულ თვლებით დაატკბობენ უღირს ფანტომებს:
ლანდთა ყაბაბში შენი სახე კვლავ აინთება,
ცელქი ფერია შენს გარშემო ცეკვას ინდომებს...

შენს დაქრილ სახეს უმკურნალებს მხატვარი ფანქრით,
მძლავრი სინათლით თვით შეგმოსავს დილით ავრორა,
მზიარულ დასში დაგასახლებს მუდმივი ამჭრით...
და უკვდავთ ნექტარს შემოგასხავე ქილით ავარა!

განმორჩეული სული

ლენა პარნახელი

(განცდა)

თუ გიყვარს შენ ისეთი სიჩუმე, რომელიც ნათლად გიხუტავს ათას-
გვარ მოძაჯადოებულ სურათებს მშვენიერ განცდისას...

თუ გიყვარს შენ ისეთი ცივი ღუმილი, რომელშიაც აშკარად მოისმის
გულ გამგმირავი კენესა სატრფოს მაძებარი გულისა...

თუ ძალ-გიძს შენ ზამთრის ბნელი ღამეები გარდაჰქმნა გაზაფხულის
გაკაშკაშებულ ღამეთ, რომ მოციმციმე ვარსკვლავებმა მოგიოხროს
დაუსრულებელი მომზიბლავი ზღაპარი სასწაულებისა...

თუ გიყვარს შენ, აშლილ საათივით გულის ძგერის ყურის გდება, რომ-
მელიც საარაკო ანდამანტით მოხვეულს დამორეზულ სატრფოს სუნ-
თქვის და აშლილ სხეულის ძარღვებს მოჭანცულად მოაგონებს თვის
სევდიან წანას—მაშინ უგდე ყური მხოლოდ მათ—და ისინი მოგიო-
ხრობენ ჩემს ამბავს; და გაიგებ რად მიღირს შე ეს უდიდესი
მსხვერპლი...

მე ურიგდები შენს გაშორებას, მხოლოდ ჩემი სოსანის გალობის ყუ-
რის გდებით. როდესაც ჩემი სევდით ცაც დაილღება და გადაეფა-
რება ქუნვის ბურუსი, მე უკანასკნელ ძალას ვიკრებ მშვენიერ სო-
სანთან ყურის საგდებლად...

ის მიმღერის სანეტარო საგალობელს, უხილავ ფრთებზე დამისვავს
და მივფრენ შორს, ყვავილთა სამეფოში საღალაოდ, საცელქაოდ,
და ეს სოსანი, მხოლოდ შენი აჩრდილია ჩემო სულის მიზანო, რომ-
მელიც მე მუდამ თავს დამტრიალებს...

და ვიცხოვრებ დიად მოგონებათა განცდით...

ეს განცდა არის სახშილი ჩემი სულისა, რომელიც წმინდა კანდლად
იციმციმებს, ჩემს წყვდიადით მოცულ ცხოვრების გზაზე...

და პაემანზე გამოველი უგონოდ მთვრალი,
სალამო შვიდი... და სახლაპრო, ვით ცისარტყელა...
გიცდი და დროზედ, თუ არ მოხველ, ვაჰ შენი ბრალი...
საათმა შვიდი... ჩემი გულიც აამეტყველა.
არა ვყოფილვარ ჯერ ფხიზელი, როგორც კი მაშინ...
ფეთიანივით დავეძებდი შენ ფერა ქალებს,
თვალი ვერ მოგკარ და ის იყო ცრემლთა წვიმაში
ლაზარესავით ვაბანებდი დაქანცულ თვალებს,
რომ ხელჩართული უცხო ვაეთან იავდებოდი,
და მე კი ვთრთოდი, ვით ხრიოკზე თრიშლის ფოთოლი,
იქვი ქართული აილეწა... გონს მოვდიოდი:
იღებებოდა შენი სისხლით სვეტაკი თოვლი...

აქ სად მოხველ?!?

ლ. ძიმიგური

აქ სად მოხველ ამ ქალაქში, აქ რას ეძებ შენ, ჰე ქალო,
რათ, რათ დაძრწი ბნელ ქუჩებში, ვის რათ უხმობ ვნებით
მთვრალო?..

ნუ თუ ყველას ერთნაირად შეჰხარის და შესტრფის გული,
ნუ თუ ყველა შეიყვარე და ამღერე მათთან სული?..

მაშ რად იყო წუხელ, ღამით უხმოდ ეგდე ქუჩის ნაპირს,
თავს გეხვივნენ ვილაცები და გახევდნენ გულის საპირს?..

მაშ რად იყო გადათელილს დაგკარგოდა აზრი, გრძნობა,
ქუჩის მტვერში ამოგარგნილს აღარ გქონდა არვის ცნობა?..

მიტხარ ქალო, თუ პირველად აქ საიდან დაიბადე,
ან პირველად ვინ შეგვებო, ვინ ჩამოგხსნა ეგ პირბადე?..

პირველად ვინ მოგატყუა, ვინ გაცდინა გველოურ ენით,
ვინ წაგართვა სიქალწულე, ვინ იგება სიტყბო შენით?..

აქ სად მოხველ, ამ ქალაქში, აქ რას ეძებ შენ, ჰე, ქალო,
რად, რად დაძრწი ბნელ ქუჩებში, ვის რად უხმობ ვნებით
მთვრალო?..

მოწყენილი, თავ-ჩაღუნული შესცქერი... ძაძა ფლასში გაბვეულბარ...
 სული სტირის და მოსთქვამს... შწუხარებით მოცულა შენი ბუნება...
 სახე დაგპრანკვია... ტუჩები მოგიკუმავს...
 თრთი და ჰკანკალებ, თითქო გციოდეს...
 ჰლელავ და ჰშფოთავ...
 ცრემლები თვალებს გიბურავს...
 ცრემლით რწყავ, ოდესღაც შენთვის მფეთქავ გულს...
 ის უძრავი, შემოდგომის ნაგვიანებ ფოთოლივით ყვითელი, სანთელი-
 ვით ჩამომდნარი, თვალებ დაბუჭული გისმენს...
 გულდასმით გისმენს, მაგრამ არ ესმის...
 არსებობს იქ, სადაც არ სუფევს არც ტანჯვა, არც სევდა, არც ცრემ-
 ლი არც გაჭირვება...
 და ამით შენი სევდა მწვავე და უნუგეშოა...

იყო დრო... გაზაფხულის სურნელოვან საღამოს ჰაერი გიხუტებდათ
 გულში...
 სიო თავს გველვებოდათ...
 მოკამკამებული ცა იქარვებოდა ნელ-ნელა თქვენი შემხედვარე...
 მოჩხრიალე ნაკადი და ბუღბუღლის სტვენა ნანას უმღერდნენ თქვენს
 ტრფობას...
 საამური სიგრილე უაღერსებდა თქვენ აგზნებულ სხეულს...
 რაყა შრიბლით სიყვარულის უცნაურ ზღაპარს ჰსთხზავდა...
 ირგვლივ სისალისე...
 ირგვლივ იმედი...
 თქვენც იმედით შეყურებდით ყოველივეს...
 მომავალი გრწამდათ... კიდევაც ოცნებობდით...
 მხიარული, სიცოცხლით სავსენი სიყვარულის ნეტარ წუთებს განიც-
 ლიდით...
 მაგრამ... ეხ!..
 რაღა მაგრამ!..
 მომავალი გაწყდა...
 ოცნება დაითალბა...
 და ტრფობაც ძაძა-ფლასში გაეხვია სამუდამოდ...

ბუდუარში

აქილეზი

ერთხელ შემოველ შეუმჩნევლად შენს ბუდუარში,
ღია იჯექი და ათრობდი თრობით კლავიშებს,
ძირს ეგდო შალი უსიცოცხლო და უარშიო,
და შაშხის ბალი გიყვოდა ნდობით მკლავის ქვეშ...

გასთხოვდი ურცხვად და ისევე იმ ბუდუარში,
პში დაფარული და ყვედრებით ათრობ კლავიშებს,
მხოლოდ შენ გვერდით გიდგას ქმარი და ურცხვად კარში
აპრილის წვიმა სახურავებს აკვნეს-ავიშებს...

ძვლის ფლეიტა

Chale Romie

საფლავზე, ჯვრებ შუა გავირბენ მთრთოლარე
გავირბენ მთრთოლარე დათაღბულ ფიქრებით,
დამდაგავს სანთელი კვამლებში მწოლარე
ის წამში... მე საათს... მივქრებით... მივქრებით...

ვიპოვნე ოქროს ჯვარს, ჩავქედავ თეთრ კანდელს,
აუნ... ებ პატრუქებს გიჟური ჩაკოცნით;
გავიგებ შავ ზღაპარს, ჩააშობს წუხანდელს
და ფიქრებს მოვწამლავ გამხდარი ამოცნით.

გულს დასჯრის შავ ჯვრების სიჩუმის კონცერტი,
იტირებს ბუ-ჰოტი, საღამოს მტირალი;
დასერავს თვის სახეს ეშმაკი ცერცეტი,
როს ფრთხილად ჩაივლის აჩრდილი ფირალის.

დაკრუნხულ ხელებით, ჩონჩხების სუფრაზე,
მოვძებნი თეთრ ასოს მიღეულ თვალებით,
ვიპოვნე დამანჯულს... შევსწყვიტავ ამ ფრაზებს,
ჩონჩხებში ჩავირბენ, იქ დავიმალები.

ჩამოვთლი ყვითელ ძვალს ჰომეროს ყვირილით
დაისის ბურუსით უფერულს დავფერავ,
ფლეიტას ვატირებ ნილოსის ტირილით,
სიჩუმის კონცერტებს ფლეიტით დავფარავ.

თეთრ ღლეჯი

მადლა მეფანდურე

შკმუნვარე სახით, დაღვრემილი, ტან-ფეხ-შიშველი,
დავექანები მთაწმინდიდან ნელის ქანებით,
ასულის შეცხვდები თეთრ დილისას — ხელთათმანებით,
გიჟურ ზმანებით მილეული, — მე რას მიშველის?!?

რუსთველის ბუღეარს გამოვზომავე დაშხამულ ძვლებით, —
ვიღაც სულიერს გადუკურია თეთრი სუდარა,
არავის ესმის ჩემი ხვეწნა, ჩემი მუდარა,
დამთვრალ დარბაზებს გამოვსტვრეტავე თვალ-გადავლებით.

ყინვით მოქანცულს მომენატვრის კაფე ლანდური,
ალარ მწყალობენ ძველებურად ჩემი ფანდები,
ძველსა შეგობრებს ვერვინები გიჟ მოლანდებათ,
ავდრიან ღლეებს ვერ ვგუის ჩემი ფანდური...

სიუჟარულის მსხვერპლი

მადლა კლპართუელი

(ნაწყვეტი რომანიდან)

... და ესწყევლი იმ ღლეს, იმ საათს, იმ წუთს, როცა გიხილე და
გაგიცანი...

— მოუთმენლად გიცდი, სალამოს მოდი ჩემთან, ჩემს ოთახში. დავ-
სხდეთ ფანჯარასთან და უსმინოთ როგორ აკვნესებს ცელქი სიო ვნე-
ბის სალამურს. — მითხარი შენ განშორებისას.

რა მშვენიერი, რა თვალწარმტაცი იუჟი მაშინ...

გულის სიღრმის დაპატიჟებამ თავბრუ დამასხა, დამწვა, დამათროო...
არ ვიცი როგორ გაგშორდი, არ მახსოვს სად წავედი. მახსოვს მხო-
ლოდ, რომ იმ სალამოს შენ გულზე ვპოვე სიმშვიდე...

შენმა გიჟურმა კოცნამ, ვნებიანმა ალერსმა გონს მომიყვანა...

მაშინ ვიგრძენ სიყვარულის აღმური.

შემიყვარდი თავდავიწყებით, გიჟური სიყვარულით...

იმ დღიდან ხშირი სტუმარი ვიყავი შენი. ასე მიდიოდნენ სიკაბუკის
ღლეები...

მაგრამ...

ხანმოკლე გამოდგა. თავდავიწყება მოგბეზრდა ერთი და იგივე, ერთ-
ნაირობა და...

მწვანე ღამეში გამეტყუ, სხვას მოეხვიე...

სევდა-ვარაშმა გული ჩემი ასად დასერა. მივეცი თავი გარყვნილებას,
ლოთობას, ქეიფს...

და დღეს სავანე ჩემი არის ღვინის სარდაფი, ღვინო მაეიწყებს წარ-
სულს, მომაველს. ღვინის მორევში შენც გივიწყებ ჩემო ჯალათო!

ხიყვარული

I

ის ახალგაზრდა იყო, სიცოცხლით სავსე, ყველას უყვარდა, მასაც არავინ სძულდა...

ყველაფერს შესტრფოდა... ცხოვრება. ეს შშვენიერ წალკოტად იყო მის სულში გადაშლილი...

და მასში გაშლილ ვარდებს ყნოსავდა, მის მაცოცხლებელ წყაროს ეწაფებოდა... ტკბილ გალობას უსმენდა...

ზეიმობდა მისი სული არ ნახულ სევდით... თრთოდა მისი გული არ ნახულ ტანჯვით.

— რა თმა ხუჭუჭა, რა ღამაზია!!!

იტყოდნენ ღამაზი ასულნი და მრავალი მკვირცხლი და მგზნებარე თვალეზი მისჩერებოდნენ მას...

ის კი სდუმდა, ხმას არ იღებდა.

ისმენდა მისდამი ქებათა ქებას, და ვით ნელი სიოსგან შერბეული ჯეჯილი თავს ხრიდა, კრთოდა... სიწითლე ეპყრებოდა...

საერთო ასულთა შემადგენლობიდან გამოვიდა ერთი—ბტომით, ცქრიალით, მივიდა მასთან...

— რისთვის ხმას არ იღებ?... აბა, შემომხედე რა ღამაზი ვარ, სიცოცხლე ტრფობად გარდაშლილა ჩემში...

მან შეხედა ასულს, გული შეტორტმანდა. ახალმა გრძნობამ სულში გაიციალა და მისი შუკი, ქალის სახეს ელვად გადაეკრა.

მაგრამ ვაჟმა უკან დაიხია.

— წადი ღვთის გულისთვის!.. მეშინიან შენი.

ასულს გაეღიმა... მის ბაგეებიდან თითქოს შხის პირველ სხივმა ამოწერა. და ვით ნაკადის ლიკლიკი ნაზად უთხრა ვაჟს:

— არა, არ მოგშორდები... მე შენ მიყვარხარ.

ვაჟი ვით ღერწაში გადიხარა... და ოთხი ბაგეთა ხაზები კოცნის სიმფონიით ამუსიკდენ.

ის ტიროდა. მოზღვავებული გრძნობა ცრემლებათ გადმოსკდა.

თვალთა წამწამები ისრებად დანაწილდნენ.

ასულის დაწვრილებული თვალთა კაკლები იღუმალად მიმამულნი თითქოს ილიმებოდნენ და მისჩერებოდნენ ამხანაგ ქალებს.

ისმოდა შორიდან კისკისი.

— დაიმორჩილა...

II

ეამი რბოდა... ის კიდევ ახალგაზრდა იყო. მაგრამ მისი თვალები მუ-
 დამ ცრემლებში სცურავდნენ.
 სული მისი ქვითინებდა.
 ობლად — ეულად დადიოდა.
 თავის თავს ესაუბრებოდა.
 სხვა არ სურდა — გაურბოდა.
 — გვითხარ რა დაგმართვია?
 ეუბნებოდნენ მეგობრები.
 ის სდუმდა... მისი სიჩუმე იდუმალი პასუხი იყო ობოლ სულისა.
 ყველა სწუხს... სიცოცხლე იცრიცება: გაუშლელი ყვავილი ქცნება.
 ის მაინც არას ლაპარაკობს.
 სდუმს და ეს დუმილი იყო მისი სევდის დაუწერელი მატრიანე.

III

შზე იცინოდა... დედამიწა ჰყვავდა...
 ის კუბოში იყო. მიასვენებდნენ.
 ხალხი მწუხრის სახეებად მიჰყვებოდა მიცვალებულს.
 — ახალგაზრდა ჯანლონით საესე. რამ მოუსწრაფა სიცოცხლე?
 კითხულობდნენ შორეული ნაცნობნი.
 — უბოოდ იტანჯებოდა და მან შეიწირა.
 აღნიშნავდნენ უახლოესნი.
 ამ დროს მოშორებით ქანდრის ქვეშ იდგა ქალი.
 მას ვერვინ ამჩნევდა.
 ხელში ქალაღდის ნაფლეთი ეჭირა.
 ცრემლებით ნამავდა. ზედ ეწერა:
 — „შენ მაგრძნობინე სიყვარული და შენვე დაასაფლავე იგი. საფ-
 ლავშიაც შეყვარებული ჩავდივარ. არ ვნანობ სიცოცხლეს. სიკვდილ-
 ში ვპოვე შვება.“
 მრავალჯერ გადაიკითხა ქალმა ეს წერილი. აქვითინდა. გაშეშდა.
 ზარი დაირეკა. სევდიანი გალობა მას შეუერთდა.
 იმას ცივს საფლავს აბარებდნენ.
 და ქალი მოწყვეტით გაექანა საფლავისაკენ.
 მას მიწას აყრიდნენ. ასაფლავებდნენ. გაქვავდა. და ვით ქანდაკი მია-
 ჩემდა. მაშინ როცა კუბოზე მიწის ნაკრები დაეცემოდა, ტოკავდა.
 ხალხს უკვირს. სურათს მისჩერებიან.
 — რა დამართვია, ხომ არ შეშლილა?
 — აღბად...
 და პროცესია იშლებოდა.

ხელოვანი

იყო მწუხრი, და აი მოისურვილა შეეჭმნა ხატება სიბარულისა, რომელიც წუთის მყოფელია და ვიდოდა მსოფლიოდ, რათა ეხილა ბრინჯაო, ვინაიდგან მხოლოდ ბრინჯაო სწამდა ხელოვნებისათვის. გარნა მთელს დედამიწის ზურგზე უჩინარქმნილიყო ბრინჯაო, და მთელს მსოფლიოში არ იყო ჩამოსხმული ბრინჯაო, გარდა ბრინჯაოსი, რომელსაც საუკუნეთა მყოფი სევდის წახნაგი შეიცავდა. თვითონ შეჭმნა იგი და თავისივე ხელით დასდგა ძეგლად იმის საფლავზე, რომელიც უყვარდა, იმის სამარეს, რომელიც ყველაზე უფრო უყვარდა, თავს დაადგა ეს წახნაგი, საკუთარი ხელოვნებისა, რათა ეოფილიყო სიმბოლოდ სიყვარულისა, რომელიც უკვდავია, და ქმნილიყო სიმბოლოდ სევდისა, რომელიც ჰმანგრძლივობს უკუნისამდე. და აი, მთელს მსოფლიოში არ იყო სხვა ბრინჯაო, გარდა ბრინჯაოსი, რომელსაც ეს წახნაგი შეიცავდა. და აღიღო თავისივე შეჭმნილი წახნაგი, და შთააგდო დიდს ქუჩაში, და ცეცხლის აღს მისცა იგი. და აი, ბრინჯაოსაგან, რომელსაც შეიცავდა წახნაგი საუკუნეთა მყოფელი სევდისა, მან შეჭმნა წახნაგი სიბარულისა, რომელიც წუთის მყოფელია.

თაყვანის მცემელი

როცა მიიცეალა ნარგიზი, მისი ღებნის დაფრქვეული ნაკადული, გარდაიქმნა ტკბილი წყალის თასიდგან, თასად მლაშე ცრემლთა, და გლოვით მოვიდნენ ტყიდგან ორეადები, რათა ემღერნათ ნაკადულის გარშემო, და მით ნუგეში ეცათ. და ოდეს იხილეს ნაკადი გარდაქმნილი ტკბილი წყალის თასიდგან თასად მლაშე ცრემლთა, დაიწეწეს მწვანე ღულამბარი და მოსთქვამდენ ნაკადულის პირად და იტყოდნენ.

— ჩვენ არ გვაოცებს შენი ურვა ნარგიზის გამო, — ისეთი მშვენიერი იყო იგი.

— განა ნარგიზი მშვენიერი იყო? — იკითხა ნაკადმა.

— ვინ უნდა უწუოდეს ეს უკეთესად, ვიდრე შენ უწუი? — პასუხად იტყოდნენ ორეადები. — იგი ჩვენს მახლობლად ჩაივლიდა შენთან

მოსწრაფე, და განისვენებდა ზენს ნაპირებზე, და გიმზერდა დიდბანს, და სარკეში შენტა წყალთა ჰხედავდა ანარეკლს საკუთარი სილამაზისას.

და ნაკადმა პასუხი აგო:

— ნარგიზი მიყვარდა იმიტომ, რომ განისვენებდა ჩემს ნაპირებზე, და გიმზერდა დიდბანს, და სარკე მისთა თვალთა ყოველთვის ანარეკლი იყო ჩემი სილამაზისაო.

მოძღვარი

ბინდმა რომ დაჰფარა დედამიწა, იოსებ არიმათელი, ფიქვის ანთებული კერეონით ხელში, მთიდგან ბარად დაეშვა.

იგი სახლში ჰბრუნდებოდა.

და სასოწარკვეთილების ეელად იხილა მაგარ ქვებზე მუხლით მოდრეკილი ჭაბუკი, ტანშიშველი და ცრემლის მფრქვეველი. თაფლის მსგავსი იყო ფერის იმის თმათა, და სხეული მისი მსგავსი იყო თეთრი ყვავილისა, მაგრამ დაესერა იგი ეკლით, და გვირგვინის ნაცვლად ფერფლით დაეფარა თავი. და მან, ვისაც დიდი მამული ჰქონდა, ჰკითხა ჭაბუკს, რომელიც ტანშიშველი იყო და ცრემლის მფრქვეველი.

— მე არ მაოცებს ეგზომ დიდი ზენი ურვა, ვინაიდგან, ქეშმარიტად, იგი მოწაჲ იყო.

და ჭაბუკმა პასუხად სთქვა:

— არა სხვისათვის ვაცრემლებ თვალს. არამედ მხოლოდ ჩემთვის. მეც გარდაეჭმენი წყალი ღვინოდ, და მეც განვჭკურნე გვემულნი, და მეც დაუბრუნე მზის ხილვა უსინათლოს. მე ვიდოდი წყალთა ზედაპირზე, და მღვიმეში მაცხოვრებელთაგან განედევნიდი ბოროტ სულს. მეც განვაძლებდი მშიერთ უდაბნოში, სადაც არ არის საკვები, და მეც აღვადგენდი მიცვალებულთ მათს ბნელს სავანეში, და ჩემის ბრძანებით, მრავალი ათასი ადამიანის თვალთა წინაშე, განჰხმა უნაყოფო ლელვი. ყველაფერი, რაც მოიქმედა იმ კაცმა, მოვიქმედე მეც და მაინც ჯვარს არ მაცვეს.

შესავალი

მსოფლიოს უზარმაზარ ყოფნის ლაბირინტში აზროვნების ახალი გადაჯგუფება ხდება.

ძველი სახე საზოგადოებრივი ურთიერთობისა ირლევება, მის მაგიერ იწვევებიან ახალი ძალთა-განწყობილების ცხოველ-მყოფელი მზის სხივები.

კაცობრიობამ განვლო ის ხანა, როცა განსაზღვრული ერის ან სახელმწიფოებრივი ცხოვრების ახალი მიმდინარეობა, ინსტიტუტურ სრბო-ლით და ხანგრძლივ ევოლიუციით ხდებოდა.

კომუნა, აზიური ხანა მონობა, ბარბაროსობა, ფეოდალიზმი ფართო საფეხურებით არიან დალაგებული ისტორიის ფურცლებზე.

და ამავე ეტაპებში წარმოშობილი აზროვნების ფიგურალები თავისი ევოლიუციონურ პროცესში მრავალ-ფეროვანია.

დღეს კი მთელი მსოფლიო ერთს ჯადოსნურ რკალში მოემწყვდა და ამ რკალის გულიდან გამონაცონი ენერგია ამოძრავებს ყოველ სუ-ბიექტს და ობიექტს.

და ეს საშინელი რკალი ჯერ კიდევ გაურღვეველია. ამ საშინელებას ეწოდება — კაპიტალიზმი.

ამ უკანასკნელი სიტყვის რეალურ დინამიკაში იხლართებიან ადამიანთა ბედის-წერანი, მასში იხარშება და უაღიბდება ყოველგვარი მოქმედებანი და აზროვნების ფორმები.

თუ კიდევ მსოფლიოს რომელიმე უჯრედებში დარჩენილა გარდასულ ფორმათა უკანასკნელი ნაშთები, ესენი აღნიშნულ ვეშაპს — კაპიტალიზმს ვერ გაუწევენ საბოლოო კიდელს. ყოველი ეამიერი სუნთქვა ამ გიგანტისა გულზე ილესავს მრავალ ანარეკლებს და თავის არსებობის განსაზღვრულ ისტორიულ ხანაში გეგემონიის ძალას იკრებს.

კაპიტალიზმის გულის სიღრმე დაუდგრომელი და მომენტალურია. ის მატარებელია როგორც რეაქციონიზმის ისე რევოლუციონიზმის.

და მის სულის შემხუთველ მოწამლულ ატმოსფერაში იბადებიან ახალ ძალთა კორდინაციები.

ინაცვთებიან ლივლივა სხივები, როგორც სოციალურ მოძრაობათა ისე ლიტერატურულ შემოქმედებათა.

სოციალური სული ბასრ პოლიტიკად ქცეული აქტიურად მოძრაობს და ევოლიუციის და რევოლუციის ამაყ დროშას „დიდების ჰიმ-ნით“ მიაფრიალებს.

და ლიტერატურული შემოქმედება ამ დროს თავისი ოქროს ჩანგით ვარდ-ყვავილებით მორთული. სათუთ ჰარმონიას ჰქმნის და აღვიძებს მიძინებულ სულს განთიადის შესაგებებლად.

და ასე, ორი სინთეტიური დაძმობილებით გენერალური შეტაკება მზადდება შავი აზრდილების საწინააღმდეგოდ.

ღიაღია ეს პროცესი და დღეს ჩვენ. ცოცხალი თაობა, ამ უდიდეს და-საწყისის რუბიკონზე ვდგევართ და თუ სოციალობის ხორც-სხმულობას ვერ მოვესწრებით, უატყუარ პერსპექტივებით მაინც წავეალთ.

და ეს ბრძოლის პროცესი თავისი შინაგანი მძაფრი დუდილით ქოტიურიცაა და ნათელი დეტალების შატარებელიც.

ამ დროს არ არის გასაკვირველი თუ ჩვენს ახლად დაბადებულ რესპუბლიკის ინტელექტუალურ სარბიელზე არეც დარეცა იყოს.

არ არის გასაკვირველი თუ მოაზროვნეთა გონების საღარო საცდელ ბაზათ გადაქცეულა.

ჩვენი ერის წარსულ არსებობის დღენი მოწამე არის იმისი, რომ შემოქმედების მძივები მუდმივად და განუწყვეტლივ ინცმებოდნენ და საერთოდ ამ მძივთა სერიაში ბევრჯელ გაბზარულიც მოხვედრია. მაგრამ ეს ასეც უნდა მომხდარიყო. უარყოფილობა თან დაჰყვება ბუნებრივი აუცილებლობით ყოველგვარ მოძრაობას.

და დღესაც ჩვენი ერის სოციალური ბაზის და შემოქმედების სულის გარიჟრაჟის დროს ლოდიკური სვლით გრძელდება აღნიშნულ მძივთა წყობა.

როგორც რევოლიუციამდე ისე რევოლიუციის შემდეგ, ერის მოაზროვნე ელემენტები აბჯარასხმულნი გამოდიან შემოქმედების ასპარეზზე და ჩვენ თვალწინ ლაგდებიან მრავალი გამოცემანი როგორც ეურნალების სახით ისე დამოუკიდებელ ავტორებისა.

და ტალანტების ქიდილი ჩვენ თვალწინ მიმდინარეობენ.

ეს მოვლენა საერთოდ აღებულები არის ერის ცხოვრებაში გაკულტურების უტყუარი ნიშნები.

მაგრამ საერთო მოძრაობის დადებითი სახით აღნიშვნა კიდევ არ ნიშნავს ამ მოვლენის ყოველი დეტალის მოწონებას.

და ამ უკანასკნელი შეხედულებიდან უნდა წარმოიშვას მიუდგომელი კრიტიკა.

საერთოდ აქსიომად უნდა მივიღოთ ის, რომ როცა ლიტერატურული შემოქმედება იწყებს გაშლას და აყვავებას ამ დროს პარალელურად მას უნდა მიჰყვებოდეს საღი კრიტიკა, რომ გზა და გზა იცხრილებოდეს ყველა გამოსვლები.

მხოლოდ კრიტიკა ისეთი, რომელიც თავისუფალი იქნება, ყოველ ავტორიტიტისგან და ფეტიშისგან.

ჩვენი ერის ლიტერატურაში თანდათანობით იწვევებიან, ევროპაში წარმოშობილი და ჩამოყალიბებული იდეების სახეები. და თუ ამ იდეათა ხორცხმულობა თვალსაჩინო არ არის ეს იმას არ ნიშნავს, რომ აუცილებლობა არ განვითარდეს.

ამა დაუკვირდით იდეათა სილუეტებს: რომანტიზმი, რეალიზმი, სიმბოლიზმი, ფუტურიზმი და სხვა.

და ყველა ესენი გარკვეული ყალიბით არ სრულ ქმნილან. ზოგი შეიძლება საშეშვე დარჩეს ზოგიც დაასაყდება, ჩამოიქნება.

ამ მიმდინარეობათა სახეობა დღეს მინიატიურულია. მაგრამ გაფართოვდება.

და გამსა მისი გაფართოებისა კანდლათ გადაიქცევა, რომელიც ერის სულს საკაცობრიო საღაროში სრულ უფლებიან წევრად შეიყვანს.

და უნდა უფროხილდებოდეთ, რომ ამ დროს ფრანგი მწერლის იპოლიტენის ერთ ერთ თქმულების მსხვერპლი არ გავხდეთ. ის ამბობს: „ისე საბიფათო არა არის რა, როგორც დიდი აზრი პატარა ტვინის პატრონ ადამიანის გოგრაშით“.

და მომავალ ნომრიდან გესურს ერთგვარი ექსკურსია მოვახდინოთ ახალ მოაზროვნეთა შემოქმედებაში და განსაზღვრულ მეთოდის დახმარებით მიუდგომელი ანალიზი გაუკეთოთ ახალ ლიტერატურულ გამოცემათ.

და თუ მართლა „დიდი აზრი საბიფათო სახით მოთავსებულა ვისმეს გოგრაში“ ამ დროს ვეცდებით ასეთები შევაფასოდ, და ამ შესაფერების საბოლოო გამტკიცება ხომ, მკითხველ საზოგადოებაზე არის დამოკიდებული.

3 196
1920

ԼՍԻ ՁԱՆԳՈՒՄ